

EN STUDIE OM BARNNS OCH PEDAGOGERS RELATION TILL MUSIK

Grundnivå
Pedagogiskt arbete

Veronica Petersson

2019-FÖRSK-G35

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: Förskolläraryr utbildning

Svensk titel: En studie om barns och pedagogers relation till musik

Engelsk titel: A study of children's and educators' relation to music

Utgivningsår: 2018

Författare: Veronica Petersson

Handledare:

Examinator: Richard Baldwin

Nyckelord: inflytande och delaktighet, kreativitet, känslor, eget musikintresse, språkutveckling, gemenskap, rytm och takt, instrument

Sammanfattning

Denna studie handlar om barns och pedagogers relation till musik. För att studera detta har jag använt mig av kvalitativa metoder, observationer, samtal och intervjuer av barn och pedagoger i förskolan. Materialet har i efterhand kategoriserats och analyserats för att hitta samband och mönster. Fyra pedagoger och tre barn har intervjuats.

Musik handlar om känslor och gemenskap, det finns olika arbetssätt inom musik. Pedagogerna är medvetna om att musik berikar språkutvecklingen genom sång, rim och ramsor. Inom musik används inte bara sång utan även rörelser och man kan spela instrument tillsammans med barnen. Musik är en uttrycksform och i min studie handlar musik om barns och pedagogers relation till musik. Musik sker inte bara i musikundervisning utan det visar sig även i barnens fria lek, där det finns utrymme för kreativitet och fantasi. Det är viktigt att barn ges möjlighet att vara kreativa och att man låter barnen leda den kreativa processen till produkten. Processen är minst lika viktig som produkten. Barnen använder sig av spontant musicerande i form av instrument, rytm och takt samt sång. Musik sker både individuellt och i samspel med andra. Utifrån denna studie förekommer musik mest i samspel med andra, eftersom jag fick få svar från föräldrar om deras barn fick delta i studien eller inte. Därför blev jag tvungen att fokusera mer på barns spontana musicerande i gemenskap av etiska skäl. När jag utgår ifrån intervjuerna med pedagogerna förstår man att musik handlar om olika känslor, till exempel glädje och sorg. Det går också att förstå att musik smittar av sig och att det oftast anses som ett uppskattat lärande för barn.

Innehållsförteckning

INLEDNING	1
SYFTE	1
BAKGRUND	3
Kreativitet och språklig utveckling	4
De första levnadsåren	5
TEORETISK RAM	5
Sociokulturell teori.....	6
Fantasi är en viktig del för kreativiteteten	6
Inspirera barnen till att lära sig nya saker	7
METOD	7
RESULTAT	13
Sång och rörelser.....	13
Gemenskap	14
Rytm och takt.....	15
Eget musikintresse	16
Känslor	16
Språkutveckling.....	16
Inflytande och delaktighet	17
Instrument	17
DISKUSSION	18
REFERENSER	- 25 -
MEDGIVANDE FRÅN FÖRÄLDRAR/VÅRDNADSHAVARE	- 28 -

INLEDNING

Ämnet musik valde jag utifrån mitt musikintresse, och ville därför studera hur pedagogens musikintresse påverkar musikundervisningen och det spontana musicerandet i förskolan. Jag studerade hur pedagoger i musikundervisningen kunde inspirera barn till att uttrycka sig i musik, och vilka positiva upplevelser som uppstod i barns och pedagogers relation till musik. Jag startade min studie med att läsa in mig på forskningsområdet samt läsa litteratur om metodik, för att veta vilken metod jag skulle välja för att få en större förståelse för barns och pedagogers relation till musik och att formulera relevanta frågor till observation, intervju och samtal som skulle ge svar på mina frågeställningar utifrån syftet.

I förskolans läroplan (Lpfö) behandlas en stor del av utveckling och lärande. I läroplanen framgår att förskolan ska sträva mot att vara en plats där barns lärande och utveckling sker. Forskning visar att barn lär sig lättare om de får göra saker praktiskt (Vaage, 2003). Då är musik en fantastisk möjlighet som kan användas av barn och pedagoger att lära tillsammans, vilket också läroplanen för förskolan lägger stor vikt på. Enligt läroplanen ska musiken användas som ett verktyg att skapa och kommunicera med, men musik kan också användas som ett redskap för lärande (Neuman, 1987).

Musik påverkar alla människor och alla upplever vi musik på vårt eget sätt. Olika slags musik kan påverka oss på skilda sätt och skapa känslomässiga reaktioner. Viss musik får dig att skratta, annan att gråta. Ett riktigt vackert musikstycke kanske ger dig gåshud medan ett annat får håren att resa sig på ditt huvud. En del musik får dig att känna dig lugn, annan gör dig stressad. Musik kan också bidra till kommunikation mellan människor, till exempel genom att man delar gemensamma minnen förknippade med musik. En del lyssnar mer på musikens melodi, andra lägger större vikt vid texten. Det handlar om vårt känslsystem, hur vi uppfattar olika saker beroende på hur vi mår. Ehrlin (2012, s. 15) beskriver att det är viktigt att ha ett öppet sinne för musik för att inte bara kunna närma sig en viss sorts musik, utan omfatta många olika genrer och sätt att se på musik.

Att musik får oss att känna och reagera innebär att vi har en relation till det vi hör och känner (Small, 1998). Vi alla har en relation till musik. Hur den relationen ser ut beror mycket på vilka erfarenheter vi har med oss kopplat till musik. Det lilla barnet upplever musik redan i mammas mage (Bjørkvold, 1991), de första levnadsåren följs av lyssnande till musik, barnet nynnar och sjunger själv och det rör sig till musik. När föräldrar lyssnar till musik tillsammans med sitt barn, när de sjunger för och med sina barn de första levnadsåren har forskning visat att musiken berikar barnen och dessutom kan bidra till att utveckla språkinläring (Neuman, 1987). Rörelse och rytm påverkar också inläringssituationen positivt (Cervin, 2010; Sandborgh, 1983). Musik bidrar dessutom till att stärka banden mellan dem som lyssnar, sjunger eller musicerar tillsammans (Trehub, 2003). Alla dessa handlingar som jag beskrivit ovan skapar en relation till musiken, en relation som förmodligen påverkar hur pedagoger i förskolan använder sig av musik.

SYFTE

Att musik, rytm och rörelse bidrar positivt till inläring kan användas av pedagogerna i förskolan. Det finns många olika sätt att använda sig av musik vid inläring, endast fantasin

sätter gränser. Barn och pedagoger kan tillsammans skapa en relation till musik. Syftet med denna studie är att studera barns och pedagogers relation till musik, i både spontant musicerande och lärarledd musikundervisning. I Riddarsporre & Söderman (2012) talas det om att innan barnet kommer till förskolan har alla barn någon form av upplevelser och erfarenheter av musik, fast vad och hur beror på vad man tidigare lärt sig i musikaliska sammanhang. Det är pedagogens uppgift att utveckla barnets musikalitet, genom att barnet får dela med sig av sina erfarenheter och pedagogen delar med sig av sina. Då uppstår det en musikrelation mellan barn och pedagog som leder till fler musikaliska kunskaper och erfarenheter som gör världen mer hanterbar för barnet och uppmuntrar till en känsla att ”jag kan”.

Frågeställningar

Vad påverkar pedagogens musikintresse enligt respondenterna under musikundervisning i förskolan?

Hur kan jag som pedagog inspirera barn till att uttrycka sig i musik?

Vilka positiva upplevelser uppstår när barns och pedagogers relation till musik används i musikundervisningen i förskolan?

Begreppsdefinitioner

Inflytande handlar just i denna studie om ifall barnen får påverka musikundervisningen, till exempel ge egna idéer om vilket innehåll de vill att musiksamlingen ska ha. Delaktighet handlar om hur barnen får vara med i musiksamlingen.

Relation till musik kan ske på olika sätt, i lärarledd musikundervisning och i det spontana musicerandet.

Spontant musicerande är musik som sker spontant i verksamheten, alltså något som inte är planerat utan det bara händer, till exempel i barnens fria lek. Spontant musicerande skulle kunna vara sång.

VFU är en förkortning som står för Verksamhetsförlagd utbildning och används främst i högre utbildningar, ett annat ord för praktik.

I resultatet har jag valt att dela upp samtalen i olika kategorier.

B=barnet, P=pedagogen, V=jag

BAKGRUND

Musik kan användas av alla människor, fast vi använder musik på olika sätt. I min studie handlar musik främst om känslor och gemenskap. Kreativitet och fantasi är även viktiga faktorer när det handlar om musik tillsammans med barn, vilket kommer tas upp i detta avsnitt.

Ehrlin (2012) berättar att musik beskrivs som en aktivitet där alla människor kan delta. Vi människor skapar oss en relation till musik, fast på olika sätt, till exempel sång, dans eller lyssnande på musik. Detta bidrar till att det ges möjlighet för gemenskap i olika former med olika kompetenser i relation till musik.

Utifrån syftet kopplas min studie till en musikrelation mellan barn och pedagoger som bland annat innebär känslor och gemenskap. I Bainger (2010 s.18,21) tas det upp hur viktig musik är i förskolan när det ges möjlighet att använda musik fritt (spontan musicerande) och i lärarledd musikundervisning i gemenskap med andra på ett lekfullt sätt. Det är viktigt att vi förstår att barns musikalitet finns hos dem naturligt. Hur barnen tar till sig musik bygger på barnens tidigare upplevelser och erfarenheter av musik. Pedagogernas relation till musik påverkar även barnens relation till musik. Swain & Bodkin-Allen (2014) beskriver att pedagogernas inställning till sin egen röst kan påverka musikundervisningen. Om pedagogerna inte ansåg sig kunna sjunga är det troligen en större utmaning att hålla i en musikundervisning med barnen, då pedagogens självförtroende kan vara dåligt, vilket kan påverka upplägget av musikundervisningen negativt. Brown (2009) beskriver att man ofta hör pedagoger säga att de inte är musikaliska och har ingen bra röst, även om det inte handlar om talang utan vilken känsla man förmedlar till barnen, har du roligt så är det troligare att barnen känner likadant. I studien (Bainger 2010) tas det upp ett samarbete som handlar om att ge pedagogerna bättre självförtroende till musik, därför fick pedagogerna under denna period bearbeta sina tidigare negativa erfarenheter till musik för att kunna använda musik på ett inspirerande sätt tillsammans med barnen. Denna studie förändrade pedagogernas relation till musik och hur de använder musik med barnen. Förutom bristen på självförtroende hos pedagogerna i att använda musik i verksamheten, visade det sig att de var rädda att förlora kontrollen när barnen skulle spela instrument, eftersom det brukar bli hög ljudnivå. Det diskuteras många gånger i lärande sammanhang att en tyst miljö är bevis på en ”bra” undervisning, fast i själva verket sker en bra musikundervisning med hög ljudnivå samtidigt som man har roligt, och undervisningen borde vara att utforska ljud tillsammans med barnen. I *Läroplanen för förskolan* (Lpfö 98 rev. 2016) redogörs för att ditt uppdrag som pedagog är att inspirera och få barnen att tycka det är roligt och meningsfullt att lära sig nya saker, i detta fall handlar det om pedagogers relation till musik.

Kreativitet och språklig utveckling

Lindö (2005) beskriver en musikalisk människa som rör sig mellan verklighet och fantasi, samt har en förmåga att vara kreativ. I fantasin får vi utrymme att tillsammans med verkligheten skapa ett nytänkande, hitta kreativa lösningar och se verkligheten ur flera olika perspektiv. Det är viktigt att inte kreativiteten dör för barnen, att man inte tappar glädjen i skapandet av musiken. Att vi vuxna inte värderar barnens skapande, det vill säga att vi inte enbart ser produkten eftersom processen är minst lika viktig. Det är viktigt att vi visar uppmuntran till deras skapande som stärker deras självförtroende och visar vikten av att det finns ett syfte med vårt lärande för att barnens lärande ska bli meningsfullt. På det sättet ökar värdet i varför barnet lär sig nya saker (Klerfelt 2012). Vesterlund (2003) berättar att improvisation är ett sätt att låta kreativiteten ta form, att våga utforska och hitta egna lösningar. Samuelsson (2008) beskriver att det i musiken ofta glöms bort att samtala med barn om vad, hur och varför barnet väljer att göra på ett särskilt sätt, det fokuseras i stor utsträckning på själva produkten och därför glöms processen bort. Det är viktigt att inte bestämma hur kreativiteten ska ske, utan låta den komma naturligt. Barn lär sig tillsammans med varandra, de utmanar och inspirerar på ett annat sätt än vad vuxna gör.

Samuelsson (2008) berättar att musicerande (utövande av musik) inte enbart ger oss kunskap om musik, utan det skapar en gemenskap mellan människor. Musik och språk går hand i hand och dessa tillsammans stimulerar både musikalisk och språklig utveckling. Det har visats i en aktionsforskningsstudie som Ehrlin (2012) gjorde på fyra olika förskolor i Finland under planerad musikundervisning i fyra veckor med en undervisande lärare för årskurs 1, resultatet av studien visade sig att språklig utveckling och samtal om de musikaliska områden utvecklades till musikalisk medvetenhet och stimulerade även barnens språkliga utveckling. Ehrlin (2012) menar på att det finns likheter med språket och språklekar i form av rim och ramsor (rytm och takt) där språkljud uppmärksammas, det stimulerar fonologisk medvetenhet. Barn som deltar i sång och instrument verkar öka sin språkliga förmåga snabbare än de som inte deltar. Det visas också att barnen som utövar musik får lättare att tolka och uppfatta information och en bättre ordförståelse. Ehrlin (2012) berättar att språklig och musikalisk utveckling är en gemensam form för kommunikation. Det bygger på att språket består av klanger och rytmer som sedan formas till ett mer avancerat innehåll av tal och text. Barnets skapande av ljud och rörelse kallas musiskt, vilket innebär att människans språk och kommunikation sedan födseln består av ljud, rytmer och rörelser i samspelet med andra människor. Tillsammans med kommunikation i samband med musisk förståelse kan olika uttrycksformer äga rum i barnets utveckling. Bjorkvald (2005) använder begreppet musiskt för att förklara att barnets spontana sång är ett uttryck för vårt ”musikaliska modersmål”.

Wallerstedt (2010) beskriver att pedagoger använder musik i förskolan eftersom det anses vara roligt och givande, men på grund av att inte alla barn tycker det är roligt med musikundervisning, bör man som pedagog inte bara välja det för att ha roligt utan även se det som ett lärotillfälle. Ämnet musik lärs inte ut på samma sätt som andra ämnen lärs ut i förskolan. För att kunna lära sig spela ett instrument eller sjunga anses det att det bör finnas ett visst mått av medfödd talang, vilket man inte räknar med när barnet ska lära sig skriva eller räkna. Det handlar alltså om samhällets förväntningar på att du behöver ha en medfödd talang, för att till exempel kunna lära dig spela ett instrument eller sjunga. I (Angelo & Saether 2014) anses det att musikalitet borde ses som ett perspektiv av att vara människa och musik borde vara obligatoriskt i alla utbildningar som handlar om pedagogisk verksamhet.

Ehrlin (2012) beskriver att pedagogernas inställning till deras kompetens om ämnet musik spelar roll för musikundervisningen. Det hade underlättat om man såg musik som en uttrycksform, där det finns möjlighet att uttrycka sina känslor istället för att lägga fokus på hur det låter. Den elistiska synen på musikalitet skulle kunna påverka detta, begreppet ”elistisk” handlar om att endast de som är födda musikaliska och har utbildning inom musik kan leda i sång och spel på ett musikaliskt kompetent sätt och får möjlighet att hålla i musikundervisning.

Musiken kan vara ett redskap för att lära sig sjunga och spela instrument, det kan också skapa möjligheter för barnet att komma i kontakt med sina känslor och uttrycka sig genom musik. Kempe & West (2010) menar att fyraåringar kan känna igen och koppla olika musikstilar och melodier till glädje eller sorg. Det finns olika sätt att lära sig om musik, till exempel genom att lyssna på melodier och låttexter. Utvecklingen kan bli större om vi gör det praktiskt, till exempel genom att sjunga eller spela instrument. Det finns olika teckensystem inom musik, ett av dessa teckensystem är *semiotiska resurser* som innebär användbara redskap i människors kommunikation och meningsskapande. Teckensystem får en mening om det kopplas till ett sammanhang. Det handlar om en tolkningsförmåga att kunna koppla känslor till musik, man kan känna ett samband mellan musiken och sina tidigare minnen och upplevelser. Brown (2009) beskriver att barn tillsammans med musik kan öva upp sin kreativitet, bli en bättre lyssnare, få ett abstrakt tänkande, bättre minne och uppmuntras till sammansatta ord, rytmer och bilder.

DE FÖRSTA LEVNADSÅREN

I Bjorkvald (2005) lär sig barnet och modern tidigt ett musiskt språk när de har en kommunikation som fungerar kan de hålla samma puls som leder till att barnet utvecklar ljud innan det kan uttrycka sig verbalt, tillsammans med tempo stämmor och dynamik. Det kan tolkas att musik handlar om känslor och att musik kan uppfattas på olika sätt. Samspelet mellan barnet och modern är viktigt för att barnet ska kunna utvecklas. Barnet har en relation till modern redan innan födseln tillsammans med tal, blickar och rörelser. Ett barn och en mors samspel kan kännetecknas som musiker i en duett, när en dirigent håller sin taktpinne för att orkestern ska ingå i ett samspel. Liksom i min studie när pedagogen i förskolan har lärarledd musikundervisning med barnen och pedagogen strävar efter att skapa en gemenskap och glädje tillsammans med musiken.

TEORETISK RAM

I detta avsnitt tillsammans med den sociokulturella teorin kommer det tas upp fantasi i form av kreativitet med tankar från Vygotskij, Strandberg, Vesterlund och Dysthe. Här får du en bild av hur jag gått tillväga med min studie i förhållande till barns och pedagogers relation till musik.

Sociokulturell teori

Vygotskij (1995) Lev. Vygotskij är en av teoretikerna bakom den sociokulturella teorin, en psykologisk teori om hur man med hjälp av tecken (språket) tolkar och förstår sin omgivning, den beskriver också människans kulturella utveckling som en medveten process där känsla och tanke hör ihop, saker som ofta skiljer sig från de utvecklingspsykologiska teorierna hos till exempel Freud och Piaget. Till skillnad från många andra teorier anser Vygotskij att kreativitet finns hos alla människor, även det lilla barnet och kreativiteten gör att man kan skapa något nytt. Ehrlin (2012) beskriver att den sociokulturella teorin handlar om samspel och kommunikation mellan människor. Tänkande och språk hör ihop, det blir som ett redskap för att barnet lär sig och utvecklas i samspel med andra och lär sig av andras erfarenheter och kunskaper. Barnets kommunikation sker i ett samspel och fyller sin funktion i att uppfylla psykiska, fysiska och sociala behov. Den sociokulturella teorin används i min studie tillsammans med barn och pedagoger i lärarytt musikundervisning och i barns spontana musicerande i form av observation, intervju och samtal.

Ehrlin (2012) berättar att Vygotskij anser att språket är ett sätt för oss att kommunicera med andra människor och har en förmåga att förändra vårt tänkande och handlande. Det finns olika sorters kunskap inom den sociokulturella teorin, ett så kallat situerat lärande som innebär att situationer alltid sker i ett sammanhang och det är betydelsefullt att det som barnet lär sig blir meningsfullt. Vygotskij (1998) beskriver barns utveckling mellan barnets egna och självständiga prestationer och när vuxna behöver finnas som stöd. Denna utveckling kallar han "Den nära utvecklingszonen" och denna zon innebär att barnet behöver stöd från vuxna, för att sedan kunna klara av att göra det själv. Detta kan kopplas till min studie när pedagogerna lär barnen nya saker tillsammans med lärarytt musikundervisning, pedagogen visar först hur man gör för att till exempel spela ett instrument och så småningom kan barnet göra det själv. Ehrlin (2012) beskriver att det handlar om att göra det tillsammans med någon som har större kunskap än sig själv och genom att barnet imiterar vuxna lär sig barnet saker det tidigare inte kunde, imitation för barnet skapar ett sätt att via observation lära sig att göra det själv. Vygotskij (1998) menar att barnet lär sig först i samspel och sedan individuellt. Dysthe (2003) berättar att mötet mellan människor är betydelsefullt, för att utbyta nya erfarenheter och nya kunskaper. I samtal med andra förmedlar vi våra tankar och observationer, vilket ger utrymme för andras reaktioner och resonemang. Vi människor är inga tankeläsare och kan därför inte förutse personens nästa steg, men däremot med hjälp av hur människor uttrycker sig i form av ord och fysisk handling kan vi skapa oss en bättre förståelse för hur människor agerar.

Fantasi är en viktig del för kreativiteten

Fantasi är en regelbunden process i vårt liv, omedvetet eller medvetet använder vi vår fantasi. Kreativitet bildas tillsammans med verklighet, det är därför människor med mindre verklighet kanske inte har samma flöde i sin kreativitet. De tänker mer logiskt och låter inte kreativiteten få vara fri på samma sätt som en människa med större verklighet. Vygotskij (1995) menar för att förstå kreativitet och fantasi är det viktigt att förklara sambandet mellan fantasi och verklighet som finns i människans beteende. Fantasi skapas av tidigare erfarenheter, det du har upplevt tidigare i livet. Han beskriver att ur till exempel sagor tas det inspiration från verkligheten, till exempel sjöjungfrun är taget från våra tidigare erfarenheter av en kvinna som sedan skapats till en fantasi. Fantasi var något som jag upptäckte i barns fria lek, i det spontana musicerandet i samspel med andra barn eller tillsammans med barn som var i samma

rum. Vygotskij anser det är viktigt att pedagoger ger barnet möjlighet till nytt lärande, desto mer kunskap desto mer meningsfull och användbar blir barnets fantasi. Vygotskij (1995) berättar att fantasi är en viktig del i den kreativa processen och att det handlar om att föreställa sig något som inte finns. Vygotskij (1995) beskriver ett skapande som återskapat och förändrat tillsammans med sin fantasi. Barnet får tids nog lära sig hur det återskapar gammalt till nytt. Barn får tidigt lära sig att använda sin fantasi och kreativitet i sina lekar. Skillnaden mellan barns och vuxnas fantasi är att barns fantasi består av fritt tänkande, medan vuxnas fantasi är mer styrt. Barns erfarenheter är färre än vuxnas och därför tolkar man att barn lever mer i en fantasivärld än i verkligheten (Vygotskij 1995).

Inspirera barnen till att lära sig nya saker

Pedagogerna har ett uppdrag att stimulera och inspirera barnen i sitt sätt att lära sig nya saker, därför kan det en del gånger bli svårigheter när något nytt ska introduceras för barnen, då är det extra viktigt för pedagogerna att visa lyhördhet, nyfikenhet för att ta reda på barnens intressen. På så sätt underlättar det för pedagogerna att välja tema i förskolan när de har skapat sig en förståelse för vilket innehåll i undervisningen barnen är intresserade av.

Enligt (Vygotskij 1995) är det viktigt att vi pedagoger leder barnen till stimulans och att vi ger stöd och organiserar samt styr i barnens lekar så det blir en bra lek atmosfär. Pedagoger kan även påverka hur barn känner inför skapande genom sin attityd och inställning. Vesterlund (2003) beskriver att en man vid namn Carl Orff grundade Orff-Shulwerk, som är en musikpedagogik och innebär att man utgår ifrån barnens musikaliska utveckling, det vill säga använda rösten och sången på ett lekfullt men medvetet sätt. Vesterlund (2003) berättar att barnen behöver få många konkreta upplevelser för att skapa förståelse för musik och att dessa upplevelser uppstår i deras lek. För att öka barnens lust och nyfikenhet behöver de få göra saker praktiskt och musikpedagogiken Orff handlar om tankar och fantasi som kan övas upp i barns lek. I denna pedagogik blir kroppen och rösten ett sätt att kommunicera och det är viktigt att göra sådant man klarar av, att man har en förståelse för att det enkla oftast är det bästa för barnen och pedagogen när hen leder en musikundervisning för att behålla barnens lust till musicerandet. När man sedan kommit igång kan nivån ökas och bli mer avancerad tillsammans med barnen, pedagogiken kan jämföras med en trappa, när man känner sig redo för nästa steg kliver man upp på nästa trappsteg för att få nya erfarenheter och kunskaper och processen fortsätter tills pedagogen inte längre vill utvecklas. Det är viktigt att du väljer ett arbetssätt som du gillar och känner dig trygg att arbeta med. Att leda som pedagog handlar inte bara om att kunna spela instrument, utan med rösten, kroppen och ett öppet sinne kommer du långt. Det är glädjen och upplevelsen till musiken som borde vara i fokus under musikundervisningen, samtidigt som barnen övar upp språkutvecklingen i en rolig läromiljö.

METOD

Kvalitativ metod och etnografisk ansats

Metoden jag har valt att arbeta efter är kvalitativ metod (observation, intervju och samtal) med etnografisk ansats. Jag har valt denna metod för att kunna fånga åsikter, känslor och attityder i barns och pedagogers relation till musik. Kihlström (2007) menar att det handlar

om att välja metod utifrån det som ska studeras. Den kvalitativa metoden handlar om att beskriva något som händer samt förstå och koppla till sammanhanget. Det är också en metod som oftast skapar en djupare kunskap och förståelse för ämnet som studeras. (Kihlström 2007) berättar att det är en aktiv metod vilket innebär att analyserandet av data pågår under hela arbetets process. Detta upplever jag har underlättat när jag observerat lärarledd musikundervisning, eftersom jag efter observationerna kunde reflektera över om det fanns något jag skulle vilja fråga pedagogen dagen efter, för att få in bättre analysmaterial och få svar på frågeställningarna utifrån syftet. Genom mina observationer kunde jag tolka barns och pedagogers relation till musik som jag har studerat. Jag kan genom att analysera barns och pedagogers åsikter, känslor och attityder från intervjuerna, samtalen och observationerna i både spontant musicerande och lärarledd musikundervisning lättare förstå hur de upplever en situation. Därför är observation ett användbart redskap i min studie, men det är också viktigt för mig att sätta in tolkningarna i rätt sammanhang. Kihlström (2007) beskriver att det är viktigt att vara medveten om att tidigare intressen, erfarenheter och kunskaper i livet påverkar forskarens sätt att se på de olika situationerna som sker i barns och pedagogers relation till musik. Troligen kommer en annan person som gör samma studie få ett annat resultat eftersom den personen har sina intressen, erfarenheter och kunskaper med sig från sitt liv, vilket kommer påverka resultatet.

Thuren (2007) beskriver att Hermeneutiken bygger på en tolkningsförmåga genom observation och logisk analys. Hermeneutiken innebär att jag i min studie försöker förstå snarare än att förklara hur relationen till musik påverkar musikundervisningen och de upplevelser som uppstår, undervisningen formas utifrån våra erfarenheter och upplevelser som vi har med oss från tidigare i livet. Hermeneutikens syfte är alltså att komma fram till en tolkning av den text som intervjuerna genererat och leta efter underliggande betydelser som påverkar hur barns och pedagogers relation till musik spelar roll för hur musikundervisningen ser ut samt vilka effekter relationen får på undervisningen. Men det uppstod vissa svårigheter att intervjua barnen, det blev för få intervjuer och mindre användbart material. Ehrlin (2012) berättar hur vi hittar nya sätt att ständigt öka vår tidigare förståelse och tolka vår värld utifrån nya möten och upplevelser. Skillnaden mellan tolkningarna i verksamheten och vetenskapligt arbete är medvetenheten och strävan efter att nå djupare i samband med tolkningarna som görs. Att tolka innebär både att förklara och förstå. I min studie har jag valt att förstå barns och pedagogers relation till musik snarare än att förklara.

Trovärdigheten kan stärkas om någon med relevant kunskap undersöker de metoder som använts och ger förslag på förbättringar om det behövs. Det betyder inte att studien är trovärdig, det finns en del faktorer som spelar roll för att studien ska anses vara trovärdig. För att öka studiens trovärdighet kan den göras med olika metoder, till exempel genom samtal och intervju (Kihlström 2007). Det är därför jag har använt mig av olika metoder i studien för att skapa större trovärdighet. Det är viktigt att jag som forskare försöker skapa mig en förståelse för att det finns olika sätt för barn och pedagoger att se och använda sig av musik.

Reliabiliteten kan kontrolleras genom att någon gör om forskningen och om personen får samma resultat är forskningen troligen av god reliabilitet. Det kan göras en provstudie vilket innebär att frågorna som används provas på en mindre grupp för att se om frågorna är bra eller om de behöver förbättras (Kihlström 2007). Det är bra om personen som gör studien har övat på de olika metoderna då det ökar reliabiliteten och personen har en vana att använda den valda metoden (Kihlström 2007).

Jag gjorde ingen provstudie, istället fokuserade jag på att få till bra intervjufrågor eftersom tiden var begränsad. När man använder sig av intervjuer finns det flera faktorer som behöver tänkas på. Kihlström (2007) beskriver därför att det är viktigt att fråga människor för att få en bild av hur de tänker. Innan jag förberedde mina intervjufrågor bestämde jag och pedagogerna

när och var intervjuerna skulle äga rum. När det var bestämt förberedde jag mina intervjufrågor och dessa frågor kan du läsa i avsnittet bilagor. Frågorna formulerades som öppna frågor för att pedagogerna inte skulle kunna svara ja eller nej, vilket hade skett om jag hade formulerat slutna frågor som till exempel: ”har man musik i förskolan?” eller ”är musik viktigt i förskolan?” Slutna frågor ger ingen utveckling och frågorna blir därför svåra att ge svar på studiens syfte. Därför använde jag mig istället av öppna frågor som börjar med ”vad och hur” för att öka min förståelse till deras tanke- och synsätt om barns och pedagogers relation till musik, eftersom jag ville få de att diskutera sig fram till sina svar och göra studien mer pålitlig och exakt (reliabilitet). Jag intervjuade fyra pedagoger på samma avdelning och där spelade jag in intervjuerna med min mobiltelefon efter tillåtelse från pedagogerna. Inspelningen gjordes för att jag lättare skulle kunna koncentrera mig på att lyssna aktivt, för att inte missa något och kunna minnas lättare samt återgå till svaren. Kihlström (2007) beskriver att inspelning av intervjuer är till hjälp för att få med alla frågor, svar och tonlägen. Pedagogerna som jag intervjuade hade olika utbildningar, vilket kommer tas upp i avsnittet urval. Kihlström (2007) beskriver intervju som en metod att få reda på en människas tankesätt och på så sätt skapa sig en förståelse om människan, vilket underlättar i bemötandet med människor i yrkesrollen som pedagog. När jag hade stoppat inspelningarna med pedagogerna fortsatte oftast intervjun. Det känns som att de kanske inte var så bekväma när de visste att jag spelade in. Fick en känsla av att de kände sig mer avslappnade när de var medvetna om att jag hade slutat spela in intervjun. Det var ingen av pedagogerna som avbröt mitt i intervjun för att tala om att de inte längre ville att jag skulle spela in intervjun. Jag är medveten om att det inte är säkert att pedagogerna svarade det dem ville utan att de kanske svarade så som de trodde att jag ville att de skulle svara. Mina erfarenheter, upplevelser och kunskaper påverkas också beroende på vilka frågor jag ställer i intervjun.

Skillnaden mellan intervjuer och samtal är att intervjuerna med pedagogerna var planerade, medan samtalen gjordes spontant i barnens fria lek.

Etnografisk ansats

Min etnografiska ansats gjordes på min VFU-plats under en kortare tid för att samla in analysmaterial som sedan kategoriserats och analyserats för att hitta bakomliggande faktorer, samband och mönster om musik tillsammans med observation, intervju och samtal i verksamheten. Kihlström (2007) påpekar att en etnografisk studie är en fallstudie där man beskriver sammanhang och rutiner där man kan se hur det ser ut i praktiken. Eftersom en etnografisk studie sträcker sig under en längre tid än min korta studie gör, valde jag att inspireras av metoden och har använt mig av vissa delar och därför skriver jag ”etnografisk ansats” istället för ”etnografisk studie”. Den etnografiska ansatsen underlättade studien eftersom jag kunde vara spontan i mitt agerande som forskare med tanke på att jag i observation och samtal fick delta under observationerna, det vill säga samtala med barnen. I förskolan och studien hade jag möjlighet att både ha ett passivt och aktivt deltagande med barnen i samband med etnografisk ansats. Begreppet passivt deltagande innebar att jag observerade barnen och pedagogerna på avstånd utan att delta i musikundervisningen eller det spontana musicerandet. Aktivt deltagande innebar att jag deltog i barnens spontana musicerande, till exempel om barnen ville fråga mig något eller bara ville att jag skulle delta i leken (Ehrlin 2012). Mina upplevelser är att barnen tyckte det kändes lite svårt att avgöra när jag hade ett aktivt eller passivt deltagande, även om jag hade ett passivt deltagande ville barnen prata med mig och även att jag skulle delta i deras lek. Trots barnens svårigheter att förstå mitt val av passivt eller aktivt deltagande var det en väldigt rolig metod att arbeta med.

Metoden passar för situationer där människor kan vara spontana och ta tillvara på situationerna som dyker upp.

Observation, intervju och samtal

I förskolan har jag haft på mig mina ”musikglasögon” för att fånga musicerandet hos både barn och pedagoger under dagarna. Om jag endast skulle studerat den lärarledda musikundervisningen framför det spontana musicerandet hade analysmaterialet minskat, eftersom lärarledd musikundervisning endast förekom en gång i veckan. Därför valde jag även att studera det spontana musicerandet, som uppstod regelbundet i verksamheten utöver lärarledd musikundervisning, det kunde till exempel ske i barnens lek och under fruktsamlingar med mera. Mina observationer under den lärarledda musikundervisningen gjordes för att skapa en större trovärdighet när jag sedan intervjuade pedagogerna, för att kunna koppla observationerna till det som pedagogerna berättade i intervjuerna och för att få en bredare bild hur musik formas i förskolan. I Ehrlin (2012) tas det upp att meningen inte bara finns verbalt utan även i handlingen. Det kan ha varit en nackdel att jag intervjuade pedagogerna efter mina observationer eftersom intervjufrågorna kan ha styrts av mig och de styrda frågorna skulle kunna påverkas av vilket svar jag fått utifrån mina förutfattade meningar och åsikter om vad jag sett under lärarledd musikundervisning med pedagogerna.

När jag observerade och samtalade med barnen använde jag mig av den vanligaste formen av observation, ett löpande protokoll. Löpande protokoll innebär att jag hade en liten anteckningsbok i fickan som jag tog upp och skrev ned vad som hänt när en musiksituation dök upp, men efter att jag hade skrivit ned musiksituationen lade jag ner anteckningsboken i fickan igen för att visa hänsyn till konfidentialitetskravet som innebär att ingen obehörig kan läsa informationen. Kihlström (2007) beskriver att det finns olika typer av observation, till exempel löpande protokoll där man kort skriver ned vad som händer och att detta löpande protokoll i min studie följer ett färdigt schema. En observation handlar om att se något bekant med nya ögon. Syftet med studien var att studera barns och pedagogers relation till musik. Efter observationerna och samtalen läste jag anteckningarna i förskolan och fyllde på saker som fattades för att lättare se vad som framkom. Jag kom på när jag tittat igenom mina anteckningar från förskolan när jag slutat dagen och reflekterat hemma i lugn och ro samt renskrev anteckningarna på datorn, att en följdfråga behövdes för att förtydliga varför pedagogen använde sig av sångrörelser i sin lärarledda musikundervisning för att ta reda på hur hennes syn- och tankesätt var i den situationen. Det gjorde att jag fick bättre analysmaterial till studien, eftersom jag kunde reflektera över anteckningarna regelbundet som gjorts i förskolan och på så sätt veta om jag var på rätt väg eller om jag behövde ta en annan riktning för att studien skulle svara på syftet.

Observationerna, samtalen och intervjuerna har skett både spontant och planerat för att kunna få tillräckligt med analysmaterial till min studie. Observation, intervju och samtal ansåg jag var det bästa alternativet för min studie. Eftersom jag både ville fånga det spontana och planerade musicerandet för att få en större helhet hur barns och pedagogers relation till musik formas i förskolan. Med hjälp av observation och samtal har jag kunnat samtala och reflektera med pedagogerna efter musikundervisningen och ställa frågor om observationerna, vilket skapat en möjlighet för mig att förbättra studien och få en större förståelse som forskare att förstå barns och pedagogers relation till musik i den lärarledda musikundervisningen.

Urval

När jag bestämt studiens innehåll, började jag skriva ett missivbrev för att informera om studien (se i bilaga 1). I brevet presenterar jag mig och studiens syfte samt mina forskningsetiska förhållningssätt till studien i hänsyn till informationskravet. Jag valde att göra min studie på min VFU-plats (verksamhetsförlagd utbildning) i förskolan för att jag visste att de hade en fungerande musikundervisning och inspirerande pedagoger och intresserade barn som jag upptäckte när jag var på VFU-platsen. Under den tiden hade jag skapat en relation till barnen, pedagoger och föräldrar, därför hade jag troligen lättare att få svar av föräldrarna om jag fick studera barnen i min studie. Enligt samtyckeskravet lämnade jag ut ett frågeformulär till alla föräldrar på avdelningen, där det framgick att datan som kommer in bara får användas i forskningssyfte, denna information gick ut av hänsyn till nyttjandekravet. Trots 24 utlämnade frågeformulär (finns i avsnittet bilagor) fick jag in 8 svar och 2 av dessa svar tackade nej till att jag fick studera deras barn. I min studie valde jag en förskola som består av fyra avdelningar, den avdelningen jag gjorde min studie på var barnen i åldrarna 2,5-5 år. Pedagogerna som jag intervjuade ställde gärna upp på en intervju när jag frågade och berättade även om att datan som kommer in bara fick användas i forskningssyfte av hänsyn till nyttjandekravet. Jag frågade pedagogerna några dagar innan intervjun så att de skulle veta när intervjun skulle äga rum. Däremot var det desto svårare att få barnen att ställa upp på en intervju. De kände ofta att jag störde i deras lek. Men ville ett barn ställa upp på en intervju så ville helt plötsligt alla barnen bli intervjuade. Min tanke kring urvalet var att studera barns och pedagogers relation till musik. Därför var det viktigt för mig att både barn och pedagoger skulle få delta i min studie. När jag valde vilka jag skulle intervju utgick jag aldrig ifrån pedagogernas utbildning, utan syftet var att studera barns och pedagogers relation till musik. I min studie intervjuades fyra pedagoger och tre barn.

Genomförande

Jag valde barns och pedagogers relation till musik som syfte tillsammans med min handledare. Min handledare föreslog att jag skulle göra en etnografisk ansats, som innebar tre olika metoder som observationer, intervjuer och samtal. Jag valde metoden för att fånga pedagogernas och barnens tankar, åsikter, känslor och attityder i relation till musik. För att synliggöra hur musik kan se ut i förskolan både i musikundervisning men även i det spontana musicerandet i barnens fria lek. Innan jag tog mig till förskolan för att studera just detta formulerade jag frågor för att veta vad jag ville få ut av studien. Efter att jag formulerat frågor valde jag ut vilken förskola jag skulle göra studien på och så småningom valde jag vilka som skulle intervjuas. Intervjuerna med de fyra valda pedagogerna på avdelningen tog som mest 20 minuter, men de flesta intervjuerna var 10-15 minuter och alla gjordes på morgonen förutom en som gjordes på eftermiddagen. Denna studie pågick i 5 dagar i förskolan på min VFU-plats. Där jag observerade lärarledd musikundervisning och barns spontana musicerande i deras fria lek. Barnens spontana musicerande varade i 5-15 minuter under observationerna, det gällde att anteckna, samtala och fånga ögonblicken. I barnens fria lek hade jag oftast samtal med barnen.

Observationerna av pedagogerna gjordes innan intervjuerna, för att jag skulle få en bild av hur deras lärarledda musikundervisning kunde se ut, och även fick möjlighet att samtala med pedagogerna om det var något jag hade reflekterat över under observationerna och ville fråga.

Dessa samtal kunde sedan kopplas till intervjuerna. Samtalen gjordes även med barnen under deras fria lek, det vill säga spontana musicerande under mina observationer.

Etik

Etiken handlar om hur forskaren ser på sin omvärld och vilka beslut och överväganden som forskaren måste förhålla sig till i sin studie och till de personer som deltar i studien (Ordell 2007, ss. 22-23). Det finns fyra etiska huvudkrav som ska tas hänsyn till när en studie görs.

Den första forskningsetiken är informationskravet där information om vilken forskning och hur den görs ska framgå. Här är syftet med forskningen en viktig del.

Samtyckeskravet innebär att deltagarna i undersökningen själva ska bestämma om de vill vara med eller inte. När det gäller barn ska föräldrarna ha informerats och gett sitt samtycke till att barnen får vara med. Här kan det vara svårt med exempelvis barn som inte kan prata än, men då får studenten försöka läsa av kroppsspråket.

Konfidentialitetskravet som betyder att all data om respondenterna ska vara konfidentiell i största möjligaste mån. Det är också viktigt att data förvaras på ett bra sätt så att ingen obehörig kan hitta det och läsa det.

Det sista kravet är nyttjandekravet vilket innebär att data som samlats in bara får användas i forskningssyfte (Vetenskapsrådet 2002, ss.7-14).

Genom hela studien är det av stor vikt att vara kritisk till sin egen forskning, det skapar en större trovärdighet då det visar förståelse för den påverkan som de egna tolkningar av resultatet innebär och även i analysprocessen är det ett viktigt moment (Fejes & Thornberg, s.220).

Dessa fyra punkter har jag tagit hänsyn till under studiens gång som går att läsa i avsnitten metod och urval. Innan jag började min studie ringde jag chefen och förskolan och kollade om chefen och pedagogerna skulle vara på plats, när jag fått besked åkte jag till förskolan och lämnade ut ett informationsbrev till chefen med en kort presentation om mig och min studie, och sedan när jag fått godkänt från chefen satte jag upp resten av informationsbrevet i avdelningens hall samtidigt som jag informerade föräldrarna som kom för att hämta sina barn (se bilaga 1) av hänsyn till informationskravet. Inför intervjuerna berättade jag om konfidentialitetskravet där jag informerade deltagarna om att studien var anonym, då varken namn eller plats nämns. Jag informerade pedagogerna att den insamlade datan enbart kommer användas till studien och ingen annan kommer kunna ta del av informationen, vilket visar att jag tog hänsyn till nyttjandekravet. Under studien berättade jag även för pedagogerna och barnen (fast föräldrarna fick ge sitt medgivande i informationsbrevet) att de får bestämma själva om de vill delta i studien och att det är möjligt att avbryta deltagandet även om de svarat ja från början att de vill delta. Detta gjordes av hänsyn till samtyckeskravet. Det var viktigt för mig att få pedagogerna och föräldrarna att känna tillit och trygghet för att stärka vår relation.

Analys/bearbetning

Under studerandet i förskolan med hjälp av intervjuer, observationer och samtal, renskrev jag det som studerats och när jag kom hem från förskolan satte jag mig vid datorn för att hitta samband och mönster, till exempel att musik smittar av sig och sprider glädje och att spontant musicerande sker regelbundet i verksamheten. Dessa återkommande nyckelord var bland annat sång och rörelser samt rytm och takt som framkom i intervjuerna, observationerna och samtalen färgmarkerades. Det underlättade analysarbetet, och det blev en bättre struktur och helheten blev tydligare. Nyckelorden har jag valt att använda mig av i resultatet och då som underrubriker. Observationerna av pedagogerna gjordes innan intervjuerna, för att jag skulle få en bild av hur deras lärarledda musikundervisning kunde se ut, och även fick möjlighet att samtala med pedagogerna om det var något jag hade reflekterat över under observationerna och ville fråga. Dessa samtal kunde sedan kopplas till intervjuerna. Samtalen gjordes även med barnen under deras fria lek, det vill säga spontana musicerande under mina observationer.

RESULTAT

Syftet med min studie är att studera barns och pedagogers relation till musik, i både spontan och lärarledd musikundervisning. Utifrån mina observationer, intervjuer och samtal har jag valt att dela in de gemensamma nyckelord i underrubriker som framkom i min analys. Här nedan kommer frågorna som jag utgick utifrån när jag observerade och samtalande med barn och pedagoger.

Vad påverkar pedagogens musikintresse under musikundervisningen i förskolan?

Hur kan jag som pedagog inspirera barn till att uttrycka sig i musik?

Vilka positiva upplevelser uppstår när barns och pedagogers relation till musik används i musikundervisningen i förskolan?

Sång och rörelser

Ett utdrag från en observerad musikundervisning.

Några barn ligger på golvet, medan resten sitter när barn och en pedagog sjunger samtidigt som de gör rörelser tillsammans. Efter en stund tillåter inte pedagogen att de ligger ned utan säger ”Vi ligger inte ned när vi sjunger”. Barnen skriker och det blir hög decibel i rummet. Pedagogen säger i bestämd och hög ton att de inte ska skrika. Barnen skriker igen. Då säger pedagogen ”Nu sjunger vi utan att ropa”.

Pedagogerna och barnen använder sig av sång och rörelser under musikundervisning för att skapa musik, till exempel genom att stampa i golvet skapas en rytm till sången. Pedagogerna har ett inspirerande förhållningsätt till barnen genom att visa glädje i form av leenden och skratt, för att få barnen delaktiga och detta verkar fungera då nästan alla barn är med och sjunger. Genom att få barnen att sitta upp istället för att ligga på golvet förklarade pedagogerna sedan för mig i intervjun att om man sitter eller står upp handlar om sångteknik, och pedagogens tidigare erfarenheter av hur en kör fungerar i konsertsammanhang blev tydligt.

I en av mina intervjuer ställde jag en fråga till en utav pedagogerna: ”hur kommer det sig att du använde sång och rörelser i din musikundervisning?” Hon tycker det är bra att jag ställer frågan eftersom det ger henne en chans att reflektera. Hon kommer slutligen fram till att hon tror att barnen med hjälp av sång och rörelser lättare kommer ihåg texten, fast hon berättar även att det inte gäller alla barn, utan att det kan vara svårare för vissa barn att hålla koll på både text och rörelser. Pedagogerna i min intervju talar även om att bilder kan vara ett hjälpmedel.

Gemenskap

Gemenskap skapas då barns och pedagogers relation till musik uppstår. När den lärarledda musikundervisningen tar slut fortsätter det spontana musicerandet i barnens lekar och fruktsamlingar, där sång och skapande av melodier uppstår. Under fruktsamlingen är det många barn som har svårt att sitta still, många barn stampar med fötterna. Ett barn låter med munnen och ett annat barn smittas av ljudet. Några barn klickar med munnen så att det blir ett klickljud. Pedagogerna är tillåtande till att detta sker.

Efter fruktsamlingen hjälper en pedagog ett barn i hallen att få på sig kläder och då sker ett spontant musicerande när barnet sjunger ”Apan från djungeln” som finns med i musikundervisningen i förskolan. Barnet sjunger själv en stund, innan pedagogerna och barnet sjunger tillsammans.

Ett annat spontant musicerande sker i barnens lek.

Jag kom in i rummet där några barn lekte och de började genast hämta många blom- och glasspinnar som fanns i en liten burk och gav mig (kunde knappt hålla alla i handen). Då visade jag att vi kunde lägga ihop materialet två och två, alltså så att det bildade ett par och sedan frågade jag om barnen kunde göra par och de la ut pinnarna två och två fast inte bredvid varandra som jag gjorde. Då berättade jag att de gjorde rätt fast det blir lättare att se paret om de ligger bredvid varandra. Efter ett tag var det ett barn som sa att man kunde bygga en bana och la ut blompinnarna på kudden som vi hade framför oss.

V: - Vad gör du för något?

B: - Bygger en bana

Under tiden vi bygger en bana sjunger barnet en påhittad sång ”bygger en bana”.

Ett barn börjar sjunga ”bygger en bana” medan hon lägger ut blompinnar. Det var flera barn som byggde med oss. Vi alla byggde längs kanten medan jag berättade att en bana kan se ut hur som helst och satte en pinne mot mitten.

Det här visar på att musik inte bara sker i musikundervisning, utan att musiken fortsätter i barnens lek och att kreativiteten och fantasin flödar.

En annan observation, ett barn kommer fram med ett byggt lego och skramlar med legot.

V: - Det låter nästan som en maracass.

Barnet visar inget intresse för vad jag just sagt utan fortsätter...

B: - Titta fröken, jag har gömt något här. Gissa vad?

V: - Ett däck?

B: - Nä

Barnet skramlar med legot.

V: - Jag tycker att det låter som musik. (Gör ett nytt försök med att se om det finns ett intresse för att samtala om musik.)

Barnet fortsätter att prata om legot, intresset för musik är långt borta och jag ger upp.

Efter en stund kommer barnet tillbaka...

B: - Tycker det låter som en maracass. Barnet går ifrån och hämtar mer lego och barnet skramlar med legot igen.

B: - Det låter som en maracass

V: - Varför låter det som en maracass?

B: - För att det kanske skramlar mot här (pekar och visar på legot.)

Barnet tar med sig legot och sätter sig på en stol bredvid mig och studsar legot på bordet och uppmärksammar att det låter annorlunda.

B: - Lyssna här fröken.

Jag tittar och lyssnar och gör samma sak.

V: - Det skramlar mer när jag gör så här.

(Jag skramlar med legot och studsar det på bordet för att visa skillnaden och visa intresse för vad barnet just har upptäckt.)

I en av intervjuerna berättar en pedagog att musik kan skapa en känsla (relation) av att man gör något tillsammans, man kan få ihop gruppen väldigt fint med sång och musik.

Rytm och takt

Barnen kommer i kontakt med rytm och takt i olika sammanhang, till exempel i lärarledd musikundervisning och spontant musicerande.

Ett utdrag från en av mina observationer/samtal.

Innan barnen går in för att äta mellanmål ser jag en grupp som sitter och lutar sig mot husväggen. Ett spontant musicerande sker, barnen klappar händerna och jag går bort till barnen och faller in i gruppen och klappar också händerna tillsammans med dem, jag frågar om de kan klappa fort och jag ökar takten för att visa hur fort. Barnen klappar så fort de kan, men inte lika snabbt som jag.

Eget musikintresse

Det framkom i mina intervjuer med pedagogerna att de brukar lyssna på musik. En av pedagogerna uttrycker sig på frågan: ”Har du något eget musikintresse?”

”- Jag tycker om att lyssna på musik, jag lyssnar egentligen på det mesta, har lite svårt för rap, kan tycka det är lite jobbigt... men annars lyssnar jag gärna på klassisk musik. Jag har gått på en del konserter, där de har spelat klassisk musik, jättehärligt. Nu är jag inte med i någon kör, men jag har varit med i kör en gång i tiden.”

Hen tycker om att lyssna på musik, bland annat klassisk musik som hen har upplevt vid konserter. Fast hen har inte bara lyssnat på musik, utan hen har även sjungit i kör.

Känslor

Pedagogerna i intervjuerna berättar att musik för dem handlar om känslor. Musik sprider stor glädje.

Då jag ställer frågan till en pedagog: ”Vad är musik för dig?” Svarar personen: Glädje. Jag frågar om personen kan utveckla det, och ger hen en liten stund till att tänka efter. *”Jag spelar ju inget instrument, men jag tycker det är så otroligt roligt att sjunga och när man fångar barnen och märker att de tycker det är roligt också. Jag fortsätter med en följdfråga för att visa intresse för pedagogens berättelse. ”Smittar glädjen av sig om barnen är med dig?” Hen svarar ja. När personen berättar om sitt eget musikintresse, avslutar pedagogen att musik i största allmänhet gör hen oftast glad. Det får mig nyfiken, då frågar jag om vi skulle kunna säga att det är mycket känslor med musik? När du säger glad. ”Ohjaa, jättemycket känslor... jag kan bli ledsen också.”*

Språkutveckling

Pedagogerna som jag intervjuade berättade att musik underlättar för barnets språkutveckling, musik är ett annat sätt att uttrycka sig på än verbalt. Jag ställde frågan till pedagogerna:

”Varför har ni musikundervisning?” En av pedagogernas svar lät så här: ”Dels för att det rent språkligt kan vara utvecklande med rytmen och takten, och man behöver inte alltid ha en förståelse eftersom det bara är en lek med ljud och ord, och sedan kan förståelsen komma efteråt så man kan börja i tidig ålder med rytmik, musik och ord så att det blir lek, och sedan också för att det skapar en känsla. En lustfylld känsla förhoppningsvis, när man tycker det är roligt att vara tillsammans, sjunga, leka och röra sig.”

En annan pedagog berättar varför de har musikundervisning.

”Det är bra för språkutvecklingen, jag jobbar ju inte bara med musik, jag jobbar ju med rim och ramsor också. Då svarar jag: ”Men det hör ju också till musik. Det gör det absolut, musik och rytm. Att man får spela och musicera främjar språkutvecklingen. Och sedan framför allt att träna taktkänsla, men det har ju också med språket att göra. Att man får in en rytm i sången, i ramsan som sen när man pratar kan underlätta språket.” Mm, men lite som vi pratade kort om varför man har rörelser till sånger. Pedagogen svarar: ”Mm, för att underlätta inläringen.”

Inflytande och delaktighet

Här är ett utdrag om inflytande och delaktighet. Under en lärarledd musikundervisning.

P: - Vilka sånger brukar vi sjunga?

B: - ”Lilla snigel”

En pedagog frågar barnen under en musikundervisning vilka sånger de brukar sjunga. Det finns två barn som ger ett förslag, fast på olika sätt. Ett barn tipsar om sången medan ett annat barn sjunger sången. För att skapa ännu större delaktighet frågar pedagogen barnen vilken sång de brukar sjunga tillsammans och låter två barn få bestämma, av de som har gjort sin röst hörd.

Instrument

Det som har återkommit i mina observationer är att barnen har spelat instrument och två av dessa observationer har uppstått i barnens fria lek.

Ett spontant musicerande sker i ett stort rum där ett barn börjar spela och slå ihop två plastburkar med båda händerna, detta är något jag uppmärksammar och vill genast studera vad det är som sker.

Här kommer ett utdrag från en observation och ett samtal som handlar om spontant musicerande.

V: - Vad gör du?

B: - Spelar

V: - Vad spelar du för något?

B: - Rock'n Roll

Då frågar jag barnet om det är okej att jag tittar på vad barnet gör?

B: - Mm, men barnets kroppsspråk visar lite blyghet med axlarna neddragna. Trots att jag fått en inbjudan försvinner barnet och kommer inte tillbaka.

Innan en musikundervisning har dragit igång har ett barn börjat spontant att spela, stampa med båda fötterna och ett annat barn har börjat spela på triangeln. Pedagogen säger upprepade gånger till barnen att lägga instrumenten framför sig innan vi alla börjar spela.

B: - Varför har du pinnar?

P: - Nä, varför har jag pinnar när alla andra har en maracass.

Spelandet dröjer innan alla barnen lägger instrumentet framför sig.

P: - Ni är ju min orkester och vi ska spela tillsammans.

Under musikundervisningen där barnen spelar instrument och sjunger berättar pedagogen hur takten ska vara både innan och under sången och räknar in barnen på 1,2,3 och samtidigt slår takten med pinnarna.

Nu har många barn tröttnat på att vänta för att spela. Fast äntligen kan spelandet börja med sången "Lilla snigel" och några barn kramar barnet som sitter bredvid när pedagogen och barnen sjunger "annars tar jag dej". Efter en stund sjunger och spelar man även "Blinka lilla stjärna".

Utifrån intervjuerna med pedagogerna förstår man att musik handlar om olika känslor, till exempel glädje och sorg. Det går också att förstå att musik smittar av sig och att det oftast anses som ett uppskattat lärande för barn.

DISKUSSION

Jag är medveten om att mitt syfte är brett och reflekterar nu i efterhand och ser fördelen med det eftersom svarsfrekvensen var låg från föräldrarna om att barnen fick delta eller inte i min studie, men det spelade ingen större roll eftersom bredden på syftet gav mig möjligheten att studera undervisningar i grupp istället för enskilda barn och ändå få in analysmaterial.

Musik påverkar alla människor men våra känslor och upplevelser är olika, eftersom vi utgår ifrån vårt eget liv när vi lyssnar eller utövar musik. En del musik ger dig lugna känslor medan annan musik stressar dig. Musik bidrar till att skapa relationer mellan människor, till exempel att man delar gemensamma minnen förknippade med musik. För mig handlar musik om att omfamna många olika genrer och sätt att se på musik. Utifrån detta valde jag att studera barns och pedagogers relation till musik, i läroledd musikundervisning och i det spontana musicerandet i förskolans verksamhet. Kempe & West (2010) menar att fyraåringar kan känna igen och koppla olika musikstilar och melodier till glädje eller sorg. Det finns olika sätt att lära sig om musik, till exempel genom att lyssna på melodier och låttexter. Utvecklingen kan bli större om vi gör det praktiskt, till exempel genom att sjunga eller spela instrument. Det finns olika teckensystem inom musik, ett av dessa teckensystem är *semiotiska resurser* som innebär användbara redskap i människors kommunikation och meningsskapande. Teckensystem får en mening om det kopplas till ett sammanhang. Det handlar om en tolkningsförmåga för att kunna koppla känslor till musik, man kan känna ett samband mellan musiken och sina tidigare minnen och upplevelser.

När jag ställde frågan: ”varför har man musikundervisning i förskolan?” till pedagogerna, trodde jag de skulle svara läroplanen, eftersom det är den pedagogerna arbetar utifrån. Fast det var ingen som nämnde den, däremot var pedagogerna ense om att det berikade barns språkutveckling och att det ger gemenskap och skapar känslor, till exempel glädje. Känns som att pedagogerna kopplade till läroplanen bara att de inte nämnde den, eftersom mina intervjuer och även läroplanen tar upp språkutveckling och gemenskap. Riddarsporre & Söderman (2012) berättar att musikundervisning i förskolan ses som ett tillfälle för språkutveckling, motorikträning och övning på det sociala samspelet mer än att lära sig musik. I förskolan fokuserar man på att musikundervisningen skapar gemenskap och glädje, då handlar musik inte om musikaliska mål och därför glömmes vi bort lärandet om musik.

I Bainger (2010) tas det upp hur viktig musik är i förskolan, när det ges möjlighet att använda musik fritt (spontant musicerande) och i lärarledd musikundervisning i gemenskap med andra på ett lekfullt sätt. Det är viktigt att vi förstår att barns musikalitet finns hos dem naturligt. Hur barnen tar till sig musik bygger på barnens tidigare upplevelser och erfarenheter av musik. Jag tror det är viktigt att låta barnen utforska musiken i samspel på ett lekfullt sätt men även individuellt för att skapa sig en förståelse för hur musik kan användas. Människor tolkar musik på olika sätt och därför sker musik på olika sätt, det är anledningen till varför pedagoger har olika arbetssätt när de undervisar i musik. Vi vuxna borde inte sätta upp begränsningar för vad barnen ska lära sig, givetvis kan vi ha en planering som ett stöd för vår undervisning, men viktigt är då att kunna ändra i planeringen om det skulle behövas för att ta hänsyn till barnens intressen och låta kreativiteten flöda.

Vesterlund (2003) tar upp musikpedagogiken Orff-Shulwerk och att den kan jämföras med en trappa, när man känner sig redo för nästa steg kliver man upp på nästa trappsteg för att få nya erfarenheter och kunskaper och processen fortsätter tills pedagogen inte längre vill utvecklas. Det är viktigt att du väljer ett arbetssätt som du gillar och känner dig trygg att arbeta med. Att leda handlar inte bara om att kunna spela ett instrument, utan med rösten, kroppen och ett öppet sinne kommer du långt. Det är glädjen och upplevelsen till musiken som borde vara i fokus under musikundervisningen, samtidigt som barnen övar upp språkutvecklingen i en rolig läromiljö.

Jag anser det är viktigt att skapa en rolig och lustfylld läromiljö för att lära sig nya saker, det ökar vår lust och nyfikenhet. Det bygger på att vi pedagoger vill utvecklas och därför kan utmana barnen till att kliva upp på nästa trappsteg för att få nya erfarenheter och kunskaper. Det är många människor som fokuserar på att när man leder musik behöver man kunna spela ett instrument, när rösten, kroppen och ett öppet sinne kan ge goda förutsättningar till en bra musikundervisning. Vi får heller inte glömma bort att musik inte endast är musik, utan det berikar även språkutvecklingen hos barn.

I studien (Bainger 2010) tas det upp ett samarbete som handlar om att ge pedagogerna bättre självförtroende till musik, därför fick pedagogerna under denna period bearbeta sina tidigare negativa erfarenheter till musik för att kunna använda musik på ett inspirerande sätt tillsammans med barnen. Denna studie förändrade pedagogernas relation till musik och hur de använder musik med barnen. Förutom bristen på självförtroende hos pedagogerna i att använda musik i verksamheten, visade det sig att de var rädda att förlora kontrollen när barnen skulle spela instrument, eftersom det brukar bli hög ljudnivå. Det diskuteras många gånger i lärande sammanhang att en tyst miljö är bevis på en ”bra” undervisning, fast i själva verket sker en bra musikundervisning med hög ljudnivå samtidigt som man har roligt, och undervisningen borde vara att utforska ljud tillsammans med barnen.

Det tar tid för oss pedagoger att vänja oss vid barnens höga ljudnivå, att inte ge tillsägelser när barnen låter för mycket är en utmaning. Då är det ett bra sätt att dela in barnen i små grupper, vilket pedagogerna fick lära sig att göra under samarbetet och det gav ett riktigt bra resultat, arbetssättet underlättade för att låta barnen spela instrument och vara mer aktiva med musiken.

Ett citat från en av pedagogerna som var med i samarbetet.

”Musik hjälper till med rutin och disciplin på ett roligt sätt”

Detta citat visar på att musik ger många olika färdigheter som är användbart till barns inläring, innan samarbetet förstod inte pedagogerna att det var viktigt att lyssna på barnens ideér, men nu ser pedagogerna det som en tillgång för att göra musikundervisningen rolig och intressant tillsammans med barnen, vilket gjorde att de såg nya möjligheter och nya utmaningar.

Erhlin (2012) har kommit fram i sin studie om att du använder hela din kropp och dina sinnen för att förstärka det talade språket. En annan anledning till varför musikundervisning är viktigt är för att det stödjer många olika bitar, det kan vara ett sätt för blyga barn att uttrycka sina känslor, till exempel ilska. Musik uppstår inte bara i musikundervisning, utan spontant musicerande finns i olika situationer under hela dagen i förskolan, till exempel vid fruktsamlingar, i hallen och barns fria lek. Om jag utgår från min studie handlar musik om känslor och gemenskap, musiken uppstår i ett samspel med andra och det är ett sätt att uttrycka sina känslor. Denna studie visar att musik smittar och skapar glädje, vilket kan kopplas till en av mina observationer när ett barn och en pedagog sjöng tillsammans i hallen, därefter börjar ett annat barn sjunga som har hört deras sång. Det tas upp ett exempel om att musik smittar av sig i (Soold 2010) fast inte med sång utan Peter som är musikhandledare, fångar barnens uppmärksamhet genom att sätta sig på en stol med sin gitarr i ena änden av rummet och börja spela, det blir en signal till barnen att snart kommer något roligt att hända.

Barnen lär sig musik tillsammans med pedagogerna, det vill säga barns och pedagogers relation till musik. Vi människor är inga tankeläsare och kan därför inte förutse personens nästa steg, men däremot med hjälp av hur människor uttrycker sig i form av ord och fysisk handling kan vi skapa oss en bättre förståelse för hur människor agerar. I denna studie har jag valt att försöka förstå hur musikundervisning och spontant musicerande sker i förskolan istället för att förklara det. För att skapa mig en förståelse hur musik formas i förskolan har jag intervjuat, observerat och samtalat med både barn och pedagoger. Däremot gick det lättare att observera och samtala med barnen som ni läst i resultatet.

I musikundervisning under min studie lärde sig barnet tillsammans med pedagogerna om musik, till exempel hur man kan använda musik. Musik kan användas på olika sätt, några exempel är sång och instrument. Detta är något som synliggörs i studien och i relation till musik lär sig barn och pedagoger sig praktiska övningar i musikundervisning.

Resultatet i min studie visar att musik i förskolan handlar om sång och rörelser, känslor, gemenskap och språkutveckling. Jag har använt mig av den sociokulturella teorin i min studie för att studera barns och pedagogers relation till musik, i lärarledd musikundervisning och i barns spontana musicerande.

Sång och rörelser förekom ofta i den lärarledda musikundervisningen, jag frågade pedagogen varför man använde sång och rörelser och hen förklarade att hen inte ens reflekterat över det, hen säger att det finns många rörelsesånger, och att det handlar om att det kan underlätta för

en del barn att använda både rörelser och sång. Jag tror det är viktigt att undvika för mycket väntande för barn i förskolan, då det kan vara svårt för barn som behöver röra sig med sin kropp.

Jag observerade att musik kan uppstå i olika situationer i förskolan, i mitt resultat finns en situation där jag observerar att barnens lek om matematik övergår till musik. Genom att ett barn sjunger ”jag bygger en bana” denna sång är förmodligen en påhittad sång som barnet kommer på under lekens gång och de andra barnen sjöng med.

Utifrån en observation med ett barn och en pedagog ute i hallen innan barnen skulle gå ut, uppstod en situation där barn och pedagog sjunger tillsammans ”Apan från djungeln” som barnet lärt sig under en musikundervisning. Efter en stund börjar ett annat barn som hör deras sång sjunga med dem. Barnet lyser upp när det får respons och om jag utgår ifrån pedagogens och barnens ansiktsuttryck som visas i leenden blev det för dem en glädjestund. Pedagoger sjunger inte alla ord, utan vill att barnen ska sjunga orden som saknas.

Jag kan inte veta om pedagogen började sjunga tillsammans med barnet för att jag satt bredvid och antecknade i mitt block. Det kändes som att det skulle kunna vara så, men det är bara vad jag tror. Det här är i alla fall ett tydligt exempel på hur barns och pedagogers relation till musik kan se ut och hur musik smittar av sig på andra. Både vad gäller pedagogen men även barnet som fortsätter sjunga när det har hört pedagogens och barnets sång.

I mina observationer och samtal skapas en förståelse om att barns och pedagogers relation till musik är viktigt för att skapa nyfikenhet hos barnet, och att musik finns i barnens fria lek. Trots att jag just i en av mina observationer styrde barnets lärande, handlar det om att erbjuda barnet en läromiljö som barnet blir intresserad av. Musik i relation till barn och pedagoger handlar om att stimulera, inspirera och skapa nyfikenhet till att lära sig nya saker.

Trots att barnet kanske inte just i stunden intresserar sig för lärandet, barnet visade i alla fall inte direkt vad det hade lärt sig utifrån observationen och samtalet. Barn kan behöva extra tid att fundera kring vad pedagogen ville förmedla. Musik för pedagogerna handlar i stor utsträckning om känslor. Att du i en musikundervisning i samspel med andra känner glädje, gemenskap och en lust att vilja lära dig nya saker. Musik och gemenskap kan skapa en känsla som smittar av sig på andra, en jämförelse kan göras med när en människa ler och den andra som ser detta också börjar le.

Jag reflekterar över en situation som sker när jag frågar barnet om jag får titta vad det gör. Barnet svarar ”mm” med lite neddragna axlar, försvinner och kommer inte tillbaka. Det här får mig att reflektera över att barnet säger en sak, men menar en annan om man utgår ifrån kroppsspråket och eftersom barnet inte kom tillbaka. Barnet kanske försvann för att det kände sig avbruten i sin lek och kom av sig när jag ville titta. Tänkte därför efter den situationen se vad som hände i kommande observationer om jag bara observerade och var uppmärksam på barnets kroppsspråk, samt även det verbala om det ville delta eller inte. Här handlar det om att vara lyhörd som forskare, så att man skapar en integritet mellan mig och barnet.

Efter en observation under lärarledd musikundervisning reflekterar jag över att pedagogen berättar hur takten ska vara både innan och under sången 1,2,3 och räkna till 3 är något som en trummis gör för att räkna in sitt band innan de kan börja spela. Ehrlin (2012) berättar att Vygotskij anser att språket (musiken) är ett sätt för oss att kommunicera med andra människor

och har en förmåga att förändra vårt tänkande och handlande. Det finns olika sorters kunskap inom den sociokulturella teorin, ett så kallat situerat lärande som innebär att situationer alltid sker i ett sammanhang och det är betydelsefullt att det som barnet lär sig blir meningsfullt. Vygotskij (1998) beskriver barns utveckling mellan barnets egna och självständiga prestationer och när vuxna behöver finnas som stöd. Denna utveckling kallar han ”Den nära utvecklingszonen” och denna zon innebär att barnet behöver stöd från vuxna, för att sedan kunna klara av att göra det själv. Detta kan kopplas till denna observation när pedagogen lär barnen nya saker tillsammans med lärarledd musikundervisning, pedagogen visar först hur man gör för att till exempel spela ett instrument och så småningom kan barnet göra det själv. Ehrlin (2012) beskriver att det handlar om att göra det tillsammans med någon som har större kunskap än sig själv och genom att barnet imiterar vuxna lär sig barnet saker det tidigare inte kunde, imitation för barnet skapar ett sätt att via observation lära sig att göra det själv. Det finns några barn som stör under musikundervisningen genom att inte lägga instrumentet framför sig när pedagogen ber barnen om det, då blev de andra barnen otåliga. Det var en utmaning för pedagogen att hålla i denna musikundervisning. När musikundervisningen har börjat är det tydligt att många av barnen kan sångerna och tycker om dem, kan dock inte anta att alla barnen har den känslan eftersom det är svårt att både avgöra kroppsspråk och att observera vad som händer i musikundervisningen.

I en annan observation uppstår ett spontant musicerande i form av att klappa händerna vid en husvägg med några barn. Jag börjar delta i leken tillsammans med barnen, vi klappar händerna och de skrattar samtidigt. Denna musikundervisning har jag och barnen haft förut under min VFU, inte just att klappa händerna utan tidigare har sången ”Klappa händerna när du är riktigt glad” varit i fokus.

Det är viktigt att komma ihåg att musik kan uttryckas på olika sätt. En del barn tycker det är lättare att uttrycka sig verbalt medan andra sjunger fram vad de vill. Därför är det betydelsefullt att vi som pedagoger tillgodoser varje enskilt barns behov och uppmuntrar barnen till att det är okej att vara olika. Det här visar på att barn uttrycker sig på olika sätt. Barnen får känna inflytande och delaktighet i musikundervisningen när pedagogen har ett inspirerande förhållningsätt och visar glädje över att få barnen delaktiga, det verkar fungera då nästan alla barn är med och sjunger i musikundervisningen. Vygotskij (1998) menar att barnet lär sig först i samspel och sedan individuellt. Dysthe (2003) berättar att mötet mellan människor är betydelsefullt, för att utbyta nya erfarenheter och nya kunskaper. I samtal med andra förmedlar vi våra tankar och observationer, vilket ger utrymme för andras reaktioner och resonemang. Vi människor är inga tankeläsare och kan därför inte förutse personens nästa steg, men däremot med hjälp av hur människor uttrycker sig i form av ord och fysisk handling kan vi skapa oss en bättre förståelse för hur människor agerar.

I en intervju med en pedagog framkom att hon inte reflekterat över varför de har rörelsesånger med barnen, utan det görs på automatik och att det finns många rörelsesånger.

Vid en musikundervisning talar pedagogen om för barnen att ”vi ligger inte ned på golvet när vi sjunger”. Det här tänker jag visar på att det finns bestämda regler för vad som anses tillåtet under en musikundervisning.

Resultatet i min studie visar att musik i förskolan handlar om sång och rörelser, känslor, gemenskap och språkutveckling. Jag har använt mig av den sociokulturella teorin i min studie för att studera barns och pedagogers relation till musik, i lärarledd musikundervisning och i barns spontana musicerande.

Metoddiskussion

Jag har genomfört en kvalitativ studie med etnografisk ansats i syfte att studera barns och pedagogers relation till musik, i spontant musicerande och lärarledd musikundervisning.

I min studie uppstod en del svårigheter att göra en etnografisk ansats eftersom jag vissa gånger hade ett passivt deltagande och andra gånger ett aktivt deltagande med barn och pedagoger, när jag var i förskolan för att samla in analysmaterial. Min upplevelse är att barnen tyckte det kändes lite svårt att förstå när jag hade ett aktivt eller passivt deltagande. Fast det var en väldigt rolig metod, passar särskilt för de som gillar att vara spontana och vill ta tillvara på situationerna som dyker upp. Under tiden jag var i förskolan och samlade in analysmaterial märkte jag att det uppstod svårigheter för mig att kunna skapa en större bild av hur musik formades i förskolan, eftersom svarsfrekvensen från föräldrarna på missivbrevet var dåligt. Tanken i min studie var att observera, intervjua och samtala med barnen enskilt. Jag fick istället under många av mina observationer och samtal titta på en undervisning i grupp, för att inte peka ut något enskilt barn. Vid intervjuerna med pedagogerna märkte jag att det är viktigt att ställa följdfrågor ”har jag förstått dig rätt?” – menar du så här?” för att pedagogerna ska kunna förtydliga sina svar och undvika missuppfattningar. Att intervjua barnen var svårt och jag fick förklara frågorna flera gånger för att de skulle förstå, utan att leda dem till ett svar.

Att spela in observationerna och samtalen hade eventuellt varit bättre för att undvika att missa något och för att lättare hitta mönster och sammanhang utifrån mina observationer och samtal. Men med tanke på att det fanns svårigheter att få svar från föräldrar om barnet fick delta eller inte i min studie, det var alltså ett medvetet val att inte fråga i missivbrevet om jag fick spela in barnen och därför höll jag mig till att föra anteckningar.

Trots en del svårigheter kring genomförandet i studien under vistelsen i förskolan, skulle jag ändå använda mig av metoden. Metoden ger en större bredd på studien och reliabiliteten ökar när det är flera metoder som används för att studera barns och pedagogers relation till musik. Jag kände mest fördelar med att göra en etnografisk ansats, eftersom jag kunde reflektera över verksamheten och bearbeta materialet regelbundet.

Didaktiska konsekvenser

Jag anser det är viktigt att vara öppensinnad, våga testa nya saker och visa lyhördhet och nyfikenhet gentemot barnen. Jag som pedagog ser musikundervisning som en relation mellan mig som pedagog och barnen. Det är ett samspel som ger möjlighet till utbyte av nya erfarenheter och kunskaper, vi lär och utvecklas tillsammans. Vi pedagoger utgår ofta från att vi lär barnen nya saker, men glömmer lätt att barn även lär oss nya saker utifrån deras erfarenhetsvärld. Barn kan till exempel lära oss vuxna att leva i nuet, inte oroa oss för morgondagen utan leva här och nu.

Pedagogerna är medvetna om att musik berikar barns språkutveckling och att uttrycka känslor, genom till exempel rim och ramsor. Det är viktigt att barn får leka med språket för att stimuleras och inspireras av att det finns olika sätt att lära sig om musik. Det här tas upp i en intervju med en av pedagogerna som arbetar i verksamheten. Dessutom fångar man de flesta

barn med musik, blyga och ilskna barn kan ha lättare för att uttrycka sig med musik. Sång och användning av instrument förekom ofta i verksamheten och när jag utgår ifrån mina observationer såg jag att barnen uppskattade musiken i verksamheten, eftersom det skapade skratt och glädje i samspelet mellan barn och barn samt pedagog. Spontant musicerande förekom regelbundet i verksamheten, ett tydligt exempel var när några barn började leka i ett rum och jag blev inbjuden att delta i deras lek, de kom fram och gav mig blom- och glasspinnar i handen (kunde knappt hålla alla för de var så många). Leken handlade först om matematik, men efter ett tag övergick leken till musik när ett av barnen sjöng ”jag bygger en bana” när hon lade ut blompinnar på en kudde och resten av gruppen stämde in i sången.

Utifrån mina reflektioner från VFU (verksamhetsförlagd utbildning) uppmärksammade jag att det finns svårigheter för pedagogerna att hinna reflektera över sitt arbetssätt. Det är viktigt att kunna tillgodose barnens behov samt förstå att det finns olika arbetssätt inom ämnet musik. Till det krävs tid, energi och engagemang från pedagogerna för det är mycket som ska dokumenteras. Om vi utgår ifrån *Läroplanen för förskolan* (Lpfö 98 rev. 2016) redogörs det för att vi pedagoger ska ta hänsyn till planering, genomförande och utvärdering som finns i yrket. För att verksamheten ska bli ännu bättre på detta krävs det att barngrupperna minskas eller att personaltätheten ökar, så tid för planering, genomförande och utvärdering ges utrymme. Nu är arbetsmiljön i verksamheten för stressig, en del pedagoger orkar oftast inte engagera sig fullt ut. Förskoleverksamheten börjar mer och mer likna ett kontorslandskap, med tanke på möten, planeringar och dokument som ska fyllas i. Om det fortsätter på det sättet kommer till slut ingen orka arbeta inom verksamheten, för att det känns ouppnåeligt att hinna med sina arbetsuppgifter och se varje enskilt barn och kunna tillgodose barnets enskilda behov med dessa arbetsvillkor.

Förslag till fortsatt forskning

I kommande studier skulle det vara intressant att undersöka om musik i förskolan underlättar språkutvecklingen för barn med särskilda behov.

REFERENSER

- Bainger, L. (2010). *A music collaboration with early childhood teachers* [Online] <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ916787.pdf>
- Bjørkvold, J.-R. (1991). *Den musiska människan : barnet, sången och lekfullheten genom livets faser*, Stockholm : Runa, Stockholm.
- Brown, Amy (2009) *Don't Stop the Music! Creating Tuneful Times at Your Library*, [Online] <http://search.proquest.com/docview/212225385?pq-origsite=summon>
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*, Malmö : Liber, Malmö.
- Cervin, E. (2010). *Barn har rätt till musik* [Online] <http://forskolan.se/barn-har-ratt-till-musik/>. [Accessed 20170923.
- Dimenäs, J. & Björkdahl Ordell, S. (2007). *Lära till lärare : att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*, Stockholm : Liber, Stockholm.
- Ehrlin, A. (2012). *Att lära av och med varandra: En etnografisk studie av musik i förskolan i en flerspråkig miljö*. Doktorsavhandling, Örebro universitet.
- Fejes, A. & Thornberg, R. (2015). *Handbok i kvalitativ analys*, Stockholm : Liber, Stockholm.
- Ferm Thorgersen, C. (2012). Musikdidaktiskt arbete med förskolebarn. . In: Söderman, J. & Riddersporre, B. (eds.) *Musikvetenskap för förskolan*. 1. utg.. ed. Stockholm : Natur & kultur, Stockholm.
- Ingrid Pramling, S., Maj Asplund, C., Bengt, O., Niklas, P. & Cecilia, W. (2008). *Konsten att lära barn estetik. En utvecklingspedagogisk studie av barns kunnande inom musik, poesi och dans*, Norstedts Akademiska Förlag, Stockholm.
- Kempe, A.-L. (2010). *Design för lärande i musik*, Stockholm : Norstedt, Stockholm.
- Neuman, S. (1987). *Musik i livets början*, Stockholm : Bergh, Stockholm.
- Nöjd, M. (2010a). *Lusten får styra* [Online] <http://forskolan.se/lusten-far-styra/>. [Accessed 20170917.
- Nöjd, M. (2010b). *Ny forskning om musik och lärande* [Online] <http://forskolan.se/ny-forskning-om-musik-och-larande/>. [Accessed 20170923.
- Rigmor, L. (2005). *Den meningsfulla språkväven : om textsamtalets och den gemensamma litteraturläsningens möjligheter*, Studentlitteratur, Göteborg.
- Sandborgh, G. (1983). *Inläring genom rörelse*, Solna : Esselte studium, Solna.
- Skolverket. (2016). *Läroplan för förskolan Lpfö 98* [Ny, rev. Utg.] Skolverket, Stockholm

- Small, C. (1998). *Musicking : the meanings of performing and listening*, Hanover, NH : Univ. Press of New England, Hanover, NH.
- Soold, L. (2010). *Sången smittar* [Online] <http://forskolan.se/sangen-smittar/>. [Accessed 20170923].
- Thurén, T. (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*, Stockholm : Liber, Stockholm.
- Trehub, S., E. (2003). The developmental origins of musicality. *Nature Neuroscience*, 6 (7), p. 669.
- Vaage, S. (2003). Perspektivtagning, rekonstruktion av erfarenhet och kreativa läroprocesser. In: Dysthe, O. (ed.) *Dialog, samspel och lärande*. Lund : Studentlitteratur, Lund.
- Vesterlund, Mallo (2003). *Musikspråka i förskolan: med musik, rytmik och rörelse*. 1. uppl. Stockholm: Runa
- Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*, Stockholm : Vetenskapsrådet, Stockholm.
- Vygotskij, L. S. (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*, Göteborg : Daidalos, Göteborg.

BILAGOR

1. Missivbrev

HÖGSKOLAN
I BORÅS

11FK75

Informationsbrev

Datum

Till vårdnadshavare med barn på Björkgårdens förskola (Björnbär).

Jag heter Veronica Pettersson och studerar till förskollärare vid Högskolan i Borås, Akademin för bibliotek, information, pedagogik och IT.

Jag går nu min sista termin och ska genomföra ett examensarbete där ett valt område skall undersökas. Jag har valt att fokusera på musikaktiviteter i förskolan. Jag kommer att observera, intervjua och samtala.

Det är viktigt att ni som vårdnadshavare vet att jag i min undersökning utgår ifrån de forskningsetiska principerna, vilka innebär att:

- Alla uppgifter i undersökningen kommer att behandlas med största varsamhet, så att inga obehöriga kan ta del av dem.
- De uppgifter som framkommit i undersökningen används enbart för denna undersöknings syfte.
- Alla uppgifter kring deltagarna i undersökningen kommer att vara konfidentiella. Fiktiva namn på barn/elever, pedagoger och för/skola används så att allas identiteter skyddas.
- Undersökningen är frivillig och det går när som helst att avbryta deltagandet.

För att kunna genomföra undersökningen behövs vårdnadshavares samtycke. Jag ber er därför fylla i blanketten som följer med denna information och därefter lämna till pedagogerna senast den 19/4 på förskolan.

Om ni har frågor och funderingar kring undersökningen kan ni nå mig på e-post sXXXXXX@student.hb.se eller mobilnummer XXXXXXXX.

Med vänliga hälsningar
Skriv in ditt namn, gärna med handstil ev. med namnförtydligande

2. Medgivande

Högskolan i Borås 2015.08.17
Akademin för bibliotek, information, pedagogik och IT
Sektionen för förskolläraryrket
Sektionen för lärarutbildning
Telefon 033 – 435 40 00 (växel)

MEDGIVANDE FRÅN FÖRÄLDRAR/VÅRDNADSHAVARE

JA, jag/vi tillåter att mitt/vårt barn;
NEJ, jag/vi tillåter INTE att mitt/vårt barn;
blir observerat eller intervjuat av lärarstudenter.

.....
Barnets namn

.....
Datum

..... Tel:
..... Tel:

Målsmans/Vårdnadshavares underskrift

3. Intervjufrågor

Vad är musik för dig?

- Har du eget musikintresse?

Varför har ni musikundervisning?

- När och hur ofta förekommer musikundervisning?

4. Frågeställningar

Vad påverkar pedagogens musikintresse enligt respondenterna musikundervisningen i förskolan?

Hur kan jag som pedagog inspirera barn till att uttrycka sig i musik?

Vilka positiva upplevelser uppstår när barns och pedagogers relation till musik används i musikundervisningen i förskolan?

HÖGSKOLAN I BORÅS

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: registrator@hb.se · Webb: www.hb.se